

## АНОТАЦІЯ

*Санкович М. В.* Соціально-економічні процеси у Станіславській (Івано-Франківській) області в 1944–1965 рр. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 032 – Історія та археологія. – Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Івано-Франківськ, 2024.

Актуальність дослідження полягає у вивченні історичного досвіду відбудови економіки України та цивільної інфраструктури після руйнувань, заподіяних Другою світовою війною – російська агресія загострила увагу до осмислення радянського минулого. Станіславська область, як і Львівська, стала показовою, де насаджувалася комуністична ідеологічна доктрина та заснована на її засадах соціально-економічна організація суспільства. У зв'язку з цим у вітчизняній історіографії посилюватиметься увага до критичного осмислення змін у суспільстві та економіці, які відображалися на рівні життя учасників цих процесів у два післявоєнні десятиріччя минулого століття. Важливим науковим завданням істориків є дослідження особливостей відбудови, модернізації та реконструкції промисловості, сільського господарства, соціальних трансформацій.

Відповідно до поставленої мети та завдань, структурно робота складається із чотирьох тематичних розділів. У розділі 1 «Історіографія, джерельна база та методологія дослідження» на основі комплексного аналізу історіографії та джерельної бази досліджено соціально-економічні процеси на території Станіславської (Івано-Франківської) області західного регіону Української РСР у 1944–1965 рр. Особливістю цього періоду є запровадження соціалістичної моделі господарювання й комуністичної ідеології в економіці та соціумі краю.

Висвітлення соціально-економічних процесів, форм та методів втілення так званих «соціалістичних перетворень» здійснено шляхом опрацювання фундаментальних узагальнювальних праць радянських дослідників, публікацій

української діаспори, сучасних українських та зарубіжних учених. Історіографічний дискурс дослідження розподілений на чотири умовні групи, кожна з яких характеризується своїми особливостями та специфікою.

Радянська історіографічна спадщина представлена чи не найбільшою кількістю надмірно заідеологізованих праць, у яких перебільшуються досягнення як вершин науково-технічного прогресу, так і неухильного зростання добробуту радянських людей завдяки невтомному «підкуванню» комуністичної партії. Соціально-економічні процеси розглядаються через техніко-економічні показники, однак замовчуються недоліки та проблеми, які спричинили екологічні, техногенні, соціальні катаклізми. З'ясування реальних проблем було закритим для дослідження науковців. На всіх етапах «радянського будівництва» головним завданням окупаційного режиму було створити ілюзію турботи про місцевих мешканців, а на практиці максимально використати природні та трудові ресурси для зміцнення військово-промислового комплексу СРСР.

Представники української діаспори у своїх публікаціях методологічно різнопланово розглядали більшовицький тоталітарний режим та його економічну доктрину. Однак, не маючи доступу до архівних матеріалів, через надмірну увагу до політичних процесів не мали змоги розкрити суть індустріальних змін у промисловості, сільському господарстві, інфраструктурі побуту.

Сучасна українська історіографія характеризується об'єктивністю і критичним аналізом партійно-радянської політики в західному регіоні республіки. Проте існуючі праці дослідників лише епізодично торкаються соціально-економічних процесів у Станіславській (Івано-Франківській) області Української РСР окресленого періоду, чимало питань потребують переосмислення, цілісного та ґрунтовного вивчення.

У працях зарубіжних дослідників Україна зрідка з'являється на сторінках книг. Вони показують взаємозалежність країн світу та Європи у сфері політики, економіки, ідей. Чимало видань з історії та культури європейських держав творять цілісну картину, не обмежуючись національними кордонами та окремими подіями. Проте на даний час відсутні спеціальні дослідження післявоєнних

десятиліть, які б допомагали побачити українську історію крізь призму загальноєвропейських процесів.

В основу дисертаційної роботи покладено великий масив джерел, різних за походженням та інформаційним наповненням. На основі загальновизнаного принципу розподілу джерел за походженням виділено умовні групи: 1) законодавчі акти, постанови, резолюції, рішення радянського керівництва; 2) статистичні збірники, довідники, показники; 3) офіційне діловодство органів влади та управління, що зберігається в державних архівах України; 4) опубліковані документальні збірники радянського періоду, діаспори й незалежної України; 5) офіційна періодика; 6) спогади сучасників. Більшість джерел уперше введена до наукового вжитку. Систематизація та критичний аналіз джерельних матеріалів дослідження надають змогу об'єктивно та всебічно розкрити соціально-економічні процеси в західних областях УРСР в 1944–1965 рр. на прикладі Станіславської (Івано-Франківської) області.

Методологічні засади дисертаційного дослідження характеризуються міждисциплінарними зв'язками та обумовлені застосуванням загальнонаукових принципів (історизму, об'єктивності, системності). В основі теоретико-методологічних положень дисертації лежить цивілізаційний підхід. Розкрито методологічний інструментарій, який характеризується застосуванням загальнонаукових, міждисциплінарних та спеціальних методів історичного пізнання. Використано універсальні складові методологічного інструментарію – аналіз, синтез, індукцію, дедукцію. Важливою складовою дослідження є розгляд термінології. Чимало радянських штампів засмічують наукову літературу й повсякденне спілкування.

У розділі 2 «Інтеграція краю до складу УРСР у складі СРСР (1944–1953 рр.)», розкрито механізм проголошення радянського окупаційного режиму на рівні районів Станіславської області. Показано основні заходи, спрямовані на радянізацію краю: забезпечення кадровим корпусом, мобілізація людських, природних ресурсів для потреб фронту і протидія цьому зі сторони підпілля ОУН, збройних відділів УПА та місцевого населення.

Досліджено збитки нанесені Другою світовою війною Станіславській області, складові виробничої інфраструктури низинних, передгірських і гірських районів. Висвітлено післявоєнну відбудову економіки, яка базувалася на підневільній праці та становлення промисловості будівельних матеріалів. Виокремлено цілісну стратегічну економічну концепцію, яка характеризувала перше повоєнне десятиріччя та причини подальших структурних змін. Розкрито хижацькі методи експлуатації традиційної – лісової, нафтогазовидобувної, озокеритної, вугільної промисловості. Уточнено структуру економіки області та з'ясовано, що основні показники з валової продукції забезпечувалися лісовою та деревообробною, харчовою та легкою промисловістю з підгалузями.

Прослідковано послідовність насадження «соціалістичних перетворень» на селі через постійні комісії при сільських радах депутатів трудящих, експерименти окупаційного режиму з метою відтворення поголів'я худоби, організації супряжних груп та земельних громад. Уточнено, що на початку 1950-х років завершилося формування соціалістичної моделі в сільському господарстві західних областей УРСР, а особливістю Станіславської області був найнижчий показник колективізації, як в масштабах західного регіону, так і республіки. Запропоновано новий метод дослідження колективізації через чисельність «працездатного населення» на селі.

У розділі 3 «Індустріалізаційні процеси (1954–1965 рр.)» охарактеризовано структурні зміни у економічній концепції Станіславської (Івано-Франківської) області у друге повоєнне десятиріччя, формування енергетики та її значення. Доведено, що економіка Станіславської (Івано-Франківської) області, як і західного регіону України, за більшістю показників розвивалася на власній основі, розв'язуючи актуальні соціально-економічні завдання. Область перетворилася в промислово-аграрний комплекс і зайняла передові позиції в республіканській економічній системі.

Визначено складові соціалістичного експерименту на селі у вигляді модернізації аграрної політики, які дозволили колективним господарствам у 1958 році вийти із стадії стагнації та індустріальні процеси в сільському господарстві,

їх наслідки. З'ясовано проблеми, закладені в аграрному секторі економіки, які впливали на стан сільського господарства радянського періоду історії.

Розкрито особливості міграційного процесу в умовах Станіславської (Івано-Франківської) області із сіл у міста, що дало можливість подвоїти населення і розширити території міст. Охарактеризовано радянський період прискореної урбанізації, спільні й відмінні риси у архітектурі та містобудуванні двох повоєнних десятиріч. Зроблено акцент на тому, що спорудження нових великих промислових підприємств безпосередньо впливало на будівництво нових житлових масивів – типових мікрорайонів з відповідною інфраструктурою.

У розділі 4 «Система підготовки трудових ресурсів» висвітлено розбудову професійної системи освіти в Станіславській (Івано-Франківській) області. Радянський окупаційний режим розгорнув широку мережу різноманітних освітніх закладів з метою забезпечити економіку кадровим потенціалом. Доведено, що удосконалення системи навчання спричинило підміну середньої освіти на виробниче навчання, тобто підготовку кадрів для різних галузей економіки СРСР. Випускники шкіл, курсів, технікумів, інститутів мали виступати джерелом поповнення трудових ресурсів у різних регіонах Радянського Союзу.

Охарактеризовано освітньо-культурні установи, які було перетворено на заклади з ідеологічного обслуговування потреб радянської політичної системи. Найбільш доступними та масовими осередками дозвілля були клуби та бібліотеки. Освітньо-культура сфера фінансувалася державою за залишковим принципом. Проаналізовано масштабну масово-політичну роботу партійно-державних органів і супротив населення в різноманітних формах офіційній політиці влади. Подано узагальнений виклад руху шістдесятників з Станіславської (Івано-Франківської) області.

Визначено, що незважаючи на постійні декларації влади щодо пріоритетності соціальної сфери, наявні державні служби побуту, торгівлі, житлово-комунального господарства могли забезпечити лише мінімум благ, особливо у сільській місцевості. Попри систематичну зневагу радянською пропагандою капіталістичного способу життя радянські громадяни прагнули

придбати нову техніку, мати комфортне житло. Доведено, що покращення умов життя населення та житлове будівництво, розбудова соціально-побутової інфраструктури відбувалося за залишковим принципом. Характерною рисою у житловому будівництві була тенденція до кількісних, а не якісних показників. У радянський період виник термін «неперспективне село». Вкрай низької якості були житлово-комунальні послуги, що позначалося на добробуті й рівні забезпечення населення.

Наукова новизна отриманих результатів зумовлена сукупністю поставлених завдань та засобами їх розв'язання. У роботі *вперше*: здійснено комплексний аналіз трансформаційних змін у промисловості, сільськогосподарському виробництві, соціальній сфері крізь призму «соціалістичної перебудови» двох повоєнних десятиріч; розкрито етапи формування економічної концепції розвитку області та причини змін стратегічних пріоритетів; запропоновано новий метод дослідження колективізації у сільськогосподарському виробництві через чисельність «працездатного населення» на селі; висвітлено окремі експерименти радянської влади в розрізі десятиліть, їх негативні наслідки і тенденції. *Уточнено*: техніко-економічні показники, що впливали на розвиток промисловості, сільського господарства, інфраструктури побуту; фактори, які визначали індустріальні процеси; зміни у зайнятості місцевого населення. *Доповнено*: дослідження соціально-економічної сфери Станіславської (Івано-Франківської) області Української РСР як підсистеми зі своїми особливостями; характеристику змін у нових формах праці у промисловості, сільському господарстві населення краю; аналіз основних форм масово-політичної роботи влади і ставлення до неї місцевих жителів. *Доведено*: реконструкція та модернізація найстаріших галузей промисловості (лісової, нафтогазовидобувної, вугільної, озокеритної) та становлення будівельної, хімічно-гірничої, енергетичної індустрії зумовили економічне зростання і водночас завдали непоправимої шкоди природі; колгоспно-радгоспна система в сільськогосподарському виробництві засвідчила свою неефективність незважаючи на сприяння та підтримку зі сторони держави.

Розвинуто тезу, що всі реорганізації, реконструкції проводилися «згори» і мали половинчастий характер та свідчили про політичну кризу тоталітарної системи. Ті чи інші результати досягалися завдяки перерозподілу фонду нагромадження та викачування ресурсів з колективізованого села. У свою чергу, вони блокувалися тим же управлінсько-господарським апаратом, який створював ілюзію науково-технічного прогресу та «процвітання» радянського народу. Керівництво країни найбільше піклувалося про прискорений розвиток базових галузей важкої індустрії та воєнно-промислового комплексу. Підтвердженням цього слугує радянський період історії та прискорена індустріалізації Станіславської (Івано-Франківської) області. У ході дослідження авторка сформулювала та виокремила низку наукових проблем і тем, що потребують вивчення. Це вклад науково-технічних працівників Івано-Франківщини у розвиток нафтогазовидобування у Східному та Південному регіонах України, становлення будівельної індустрії, транспорту, зв'язку області тощо.

Основні положення, висновки дисертаційної роботи, введені до наукового вжитку документи та матеріали можуть бути використані при написанні узагальнювальних праць з історії України, з історії економічних учень, аграрної історії, краєзнавства. Результати наукового дослідження можуть слугувати джерелом для підготовки спеціальних освітніх дисциплін, тематичних виставок, бути корисними у висвітленні напрацьованого історичного досвіду в західному регіоні держави, використовуватись мас-медіа для висвітлення українського визвольного руху в умовах запровадження радянського тоталітарного режиму.

**Ключові слова:** друга радянська, тоталітарна влада, репресивно-каральні органи, ОУН, УПА, Станіславська (Івано-Франківська) область, соціально-економічні процеси, колективізація, сільське господарство, промисловість, індустріалізація.

## SUMMARY

*Sankovych M. V. Socio-economic processes in Stanislav (Ivano-Frankivsk) region in 1944–1965. Qualification scientific work is based on a manuscript.*

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in the specialty 032 – History and Archeology. – Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ivano-Frankivsk, 2024.

The relevance of the study is in examining the historical experience of rebuilding Ukraine's economy and civilian infrastructure after the destruction caused by the Second World War – Russian aggression has sharpened attention to the understanding of the Soviet past. Stanislav region, like Lviv region, became a model region where the communist ideological doctrine and the socio-economic organisation of society based on its principles were imposed. In this regard, national historiography will increasingly pay attention to critical reflection on the changes in society and the economy that affected the living standards of the participants in these processes in the two postwar decades of the last century. An important scientific task for historians is to study the peculiarities of the restoration, modernisation and reconstruction of industry, agriculture, and social transformations.

In accordance with the set goal and objectives, the work consists of four thematic chapters. Chapter 1, «Historiography, Source Base and Research Methodology», based on a comprehensive analysis of historiography and source base, examines socio-economic processes in the Stanislav (Ivano-Frankivsk) region of the western part of the Ukrainian SSR in 1944–1965. The peculiarity of this period is the introduction of the socialist model of management and communist ideology in the economy and society of the region.

The socio-economic processes, forms and methods of implementing the so-called «socialist transformations» were covered by studying the fundamental generalised works of Soviet researchers, publications of the Ukrainian diaspora, and contemporary Ukrainian and foreign scientists. The historiographical discourse of the study is divided



into four conditional groups, each of which is characterised by its own peculiarities and specifics.

The Soviet historiographical heritage is represented by perhaps the largest number of overly ideological works that exaggerate the achievements of both the peaks of scientific and technological progress and the steady growth of the welfare of the Soviet people due to the tireless «care» of the Communist Party. Socio-economic processes are examined through technical and economic indicators, but the shortcomings and problems that caused environmental, technogenic, and social cataclysms are suppressed. Researchers were not allowed to investigate the real problems. At all stages of the «Soviet construction», the main task of the occupation government was to create the illusion of caring for local residents, and in practice to make the most of natural and labour resources to strengthen the military-industrial complex of the USSR.

Representatives of the Ukrainian diaspora in their publications have methodologically diversified their consideration of the Bolshevik totalitarian system and its economic doctrine. However, lacking access to archival materials, they were unable to reveal the essence of industrial changes in industry, agriculture, and household infrastructure due to excessive attention to political processes.

The modern Ukrainian historiography is characterised by objectivity and critical analysis of the party-Soviet policy in the western region of the republic. However, the existing works of researchers only sporadically touch upon the socio-economic processes in the Stanislav (Ivano-Frankivsk) region of the Ukrainian SSR during the period in question, and many issues require rethinking, holistic and thorough study.

In the works of foreign researchers, Ukraine rarely appears on the pages of books. They show the interdependence of countries around the world and Europe in politics, economics, and ideas. Many publications on the history and culture of European countries create a holistic image, not limited to national borders and individual events. However, there are currently no special studies of the post-war decades that would help to see Ukrainian history in the light of pan-European processes.

The dissertation is based on a large number of sources of different origin and information content. Based on the generally accepted principle of dividing sources by origin, the following groups have been identified: 1) legislative acts, decrees, resolutions, decisions of the Soviet leadership; 2) statistical collections, reference books, indexes; 3) official records of authorities and administration kept in the state archives of Ukraine; 4) published documentary collections of the Soviet period, the diaspora and independent Ukraine; 5) official periodicals; 6) memoirs of contemporaries. Most of the sources are introduced for the first time in scientific usage. The systematization and critical analysis of the source materials of the study make it possible to objectively and comprehensively reveal the socio-economic processes in the western regions of the Ukrainian SSR in 1944–1965 on the example of Stanislav (Ivano-Frankivsk) oblast.

The methodological basis of the dissertation research is characterised by interdisciplinary links and is conditioned by the application of general scientific principles (historicism, objectivity, systematicity). The theoretical and methodological concepts of the dissertation are based on the civilisation approach. The methodological tools characterised by the use of general scientific, interdisciplinary and special methods of historical knowledge are revealed. The universal components of the methodological toolkit – analysis, synthesis, induction, and deduction – are used. An important component of the study is the consideration of terminology. Many Soviet clichés litter the scientific literature and everyday communication.

Chapter 2, «Integration of the region into the Ukrainian SSR and USSR (1944–1953)», reveals the mechanism of the proclamation of the Soviet occupation regime at the level of districts of the Stanislav region. The author shows the main measures aimed at the Sovietisation of the region: provision of personnel, mobilisation of human and natural resources for the needs of the front and opposition to this by the OUN underground, armed units of the UPA and the local population.

The damages caused by the Second World War to the Stanislav region, components of the production infrastructure of lowland, foothill and mountainous areas are investigated. The post-war reconstruction of the economy, which was based on forced labour, and the formation of the construction materials industry are highlighted.

The author identifies the holistic strategic economic concept that characterised the first postwar decade and the reasons for further structural changes. The predatory methods of exploitation of the traditional forestry, oil and gas, ozokerite, and coal industries are revealed. The structure of the region's economy is clarified and it is found that the main indicators of gross output were provided by the forestry and woodworking, food and light industries with their sub-sectors.

The sequence of imposing «socialist transformations» in the countryside through permanent commissions at village councils of workers' deputies, experiments of the occupation regime with the aim of reproducing livestock, organising harness groups and land communities is traced. It is specified that in the early 1950s the formation of the socialist model in agriculture of the western regions of the Ukrainian SSR was completed, and the peculiarity of the Stanislav region was the lowest rate of collectivisation, both on the scale of the western region and the republic. The author proposes a new method of studying collectivisation through the size of the «able-bodied population» in rural areas.

Chapter 3, «Industrialisation Processes (1954–1965)», describes structural changes in the economic concept of the Stanislav (Ivano-Frankivsk) region in the second postwar decade, the formation of the energy sector and its importance. It is proved that the economy of Stanislav (Ivano-Frankivsk) region, as well as the western region of Ukraine, by most indicators developed on its own basis, solving urgent socio-economic problems. The region has become an industrial and agricultural complex and has taken a leading position in the republican economic system.

The components of the socialist experiment in the countryside in the form of modernization of agricultural policy, which allowed collective farms to overcome the stage of stagnation in 1958, and industrial processes in agriculture and their consequences are identified. The problems inherent in the agrarian sector of the economy that influenced the state of agriculture in the Soviet period of history are clarified.

The peculiarities of the migration process in the Stanislav (Ivano-Frankivsk) region from villages to cities are revealed, which made it possible to double the

population and expand the territory of cities. The Soviet period of accelerated urbanisation, common and distinctive features in architecture and urban planning of the two post-war decades are characterised. The emphasis is placed on the fact that the construction of new large industrial enterprises directly influenced the construction of new residential areas - typical neighbourhoods with the appropriate infrastructure.

Chapter 4, «The Labour Force Preparation System», highlights the development of an authoritarian education system in the Stanislav (Ivano-Frankivsk) region. The Soviet occupation regime set up a wide network of various educational institutions to provide the economy with human resources. It is proved that the improvement of the education system led to the replacement of secondary education with industrial training, i.e. training of personnel for various sectors of the USSR economy. Graduates of schools, courses, colleges, and institutes were supposed to be a source of replenishment of labour resources in different regions of the Soviet Union.

The educational and cultural institutions that were transformed into institutions for the ideological servicing of the needs of the Soviet political system are characterised. Clubs and libraries were the most accessible and mass leisure centres. The educational and cultural sphere was financed by the state on a residual basis. The article analyses the large-scale mass political work of party and state bodies and the resistance of the population in various forms to the official policy of the authorities. A generalised description of the Sixties movement in the Stanislav (Ivano-Frankivsk) region is presented.

It is determined that despite the constant declarations of the authorities on the priority of the social sphere, the existing state services of everyday life, trade, housing and communal services could provide only a minimum of benefits, especially in rural areas. Although the Soviet propaganda systematically disregarded the capitalist way of life, Soviet citizens sought to purchase new appliances and have comfortable housing. It is proved that the improvement of living conditions, housing construction, and the development of social and household infrastructure took place on a residual basis. A characteristic feature of housing construction was the tendency to quantitative rather than qualitative indicators. During the Soviet period, the term «unpromising village»

was coined. The quality of housing and communal services was extremely low, which affected the welfare and level of provision of the population.

The scientific novelty of the results obtained is due to the set of tasks and the means of their solution. *For the first time:* a comprehensive analysis of transformational changes in industry, agricultural production, and the social sphere through the prism of «socialist reconstruction» of the two postwar decades; the stages of formation of the economic concept of the region's development and the reasons for changes in strategic priorities; a new method of studying collectivisation in agricultural production through the number of «able-bodied population» in rural areas; individual experiments of the Soviet government in terms of decades, their negative consequences. *Clarified:* technical and economic indicators that influenced the development of industry, agriculture, and household infrastructure; factors that determined industrial processes; changes in the employment of the local population. *Added:* a study of the socio-economic sphere of the Stanislav (Ivano-Frankivsk) region of the Ukrainian SSR as a subsystem with its own characteristics; a description of changes in new forms of labour in industry and agriculture of the region's population; an analysis of the main forms of mass political work of the authorities and the attitude of local residents to it.

*Proved:* the reconstruction and modernisation of the oldest industries (forestry, oil and gas, coal, ozokerite) and the development of the construction, chemical and mining, and energy industries led to economic growth and at the same time caused irreparable damage to nature; the collective and state farm system in agricultural production proved to be ineffective despite the assistance and support of the state.

The author develops the thesis that all reorganisations and reconstructions were carried out «from the heads» and were half-hearted, indicating a political crisis of the totalitarian system. Certain results were achieved through the redistribution of the fund of accumulation and siphoning off resources from the collectivised village. In turn, they were blocked by the same administrative and economic apparatus that created the illusion of scientific and technological progress and «prosperity» of the Soviet people. The country's leadership was most concerned with the accelerated development of the basic sectors of heavy industry and the military-industrial complex. This is confirmed

by the Soviet period of history and the accelerated industrialisation of the Stanislav (Ivano-Frankivsk) region. In the course of her research, the author formulated and identified a number of scientific problems and topics that need to be studied. These include the contribution of scientific and technical workers of Ivano-Frankivsk region to the development of oil and gas production in the Eastern and Southern regions of Ukraine, the formation of the construction industry, transport, communications, etc.

The main provisions, conclusions of the dissertation, documents and materials introduced into scientific usage can be used in writing generalised works on the history of Ukraine, the history of economic doctrines, agrarian history, local history. The results of the research can serve as a source for the preparation of special educational disciplines, thematic exhibitions, be useful in highlighting the historical experience gained in the western region of the state, and be used by the media to cover the Ukrainian liberation movement in the context of the introduction of the Soviet totalitarian regime.

**Keywords:** second sovietisation, totalitarian government, repressive and punitive bodies, OUN, UPA, Stanislav (Ivano-Frankivsk) oblast, socio-economic processes, collectivisation, agriculture, industry, industrialisation.

## СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

### 1. Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації

1. Санкович М., Борчук С. Колективізація на Прикарпатті у період другої радянської західноукраїнських земель. *Науковий вісник Чернівецького університету імені Юрія Федьковича*. 2021. № 2 (54). С. 106–112 (особистий внесок здобувача 70%).

DOI: <https://doi.org/10.31861/hj2021.54.106-112>

URL: <https://hj.chnu.edu.ua/index.php/hj/issue/view/12>

2. Санкович М. Боротьба українського націоналістичного підпілля проти другої радянської західних областей України. *Літопис Волині*. 2022. Ч. 27. С. 96–103.

DOI: <https://doi.org/10.32782/2305-9389/2022.27.16>

URL: <http://litopys.volyn.ua/index.php/litopys/article/view/368>

3. Санкович М. Нафтогазова промисловість Прикарпаття у період другої радянської західноукраїнських земель 1944–1953 рр. *Вісник Черкаського університету. Серія. Історичні науки*. 2022. № 1. С. 120–126.

DOI: <https://doi.org/10.32782/2305-9389/2022.27.16>

URL: <http://litopys.volyn.ua/index.php/litopys/article/view/368>

4. Санкович М. «Несемо нову культуру» – друга радянська Прикарпаття. *Вісник науки та освіти. Серія «Історія та археологія»*. 2022. № 1 (1). С. 335–344.

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2022-1\(1\)-335-344](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2022-1(1)-335-344)

URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/vno/article/view/1936>

5. Санкович М. Друга радянська Станіславської області – підготовка передумов до колективізації та індустріалізації. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Історичні науки*. 2023. Т 42. С. 321–335.

DOI: 10.32626/2309-2254.2023-42.321-335

URL: <https://sp-history.kpnu.edu.ua/uk/tom-42-2023/>

6. Санкович М. Аграрна політика радянської влади в Карпатському регіоні – матеріали преси і реальний стан справ. *Актуальні питання гуманітарних наук. Серія. Історичні науки*. 2024. Вип. 72. Т. 3. С. 42–49.

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/72-3-6>

URL: [http://www.aphn-journal.in.ua/archive/72\\_2024/part\\_3/8.pdf](http://www.aphn-journal.in.ua/archive/72_2024/part_3/8.pdf)

7. Санкович М. Структурні зміни в промисловості Івано-Франківської області Української РСР. *Актуальні питання гуманітарних наук. Серія. Історичні науки*. 2024. Вип. 73. Т. 3. С. 21–28.

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/73-3-3>

URL: [http://www.aphn-journal.in.ua/archive/73\\_2024/part\\_3/5.pdf](http://www.aphn-journal.in.ua/archive/73_2024/part_3/5.pdf)

## **2. Наукові публікації, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації**

8. Санкович М., Борчук С. У боротьбі з радянським тоталітаризмом: сповідник віри УГКЦ: о. Михаїл. Тоталітаризм як система знищення національної пам'яті. Збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції (Львів, 11–12 червня 2020 р.). С. 452–456 (особистий внесок здобувача 70%).

URL: <https://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/32583?locale=hu>

9. Санкович М. Індустріалізація на Прикарпатті у період другої радянзації Західної України. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*. 2022. No. 2. С.170–175.

DOI: <https://doi.org/10.30525/2592-8813-2022-2-28>

URL: <http://baltijapublishing.lv/index.php/bjlss/issue/view/117>

10. Sankovich M. The oil and gas industry of the Carpathian in the period of the second sovietization of Western Ukraine lands 1944–1953. *Pnap*. 53 (2022) nr 4. Czestochowa. P. 203–209.

DOI: <https://doi.org/10.23856/5324>

URL: <http://pnap.ap.edu.pl/index.php/pnap/article/view/965>

11. Санкович М. Соціально-економічна ситуація в контексті повоєнної радянзації Прикарпаття. International scientific conference «The study of topical



issues of modern society from the perspective of history, political, science, sociology and philosophy» (August 30–31, 2022). С. 127–130.

### **3. Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації**

12. Санкович М. Яблуниця – перлина Карпат. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2020. 208 с.

URL: <http://ipmu.pnu.edu.ua>

13. Санкович М. Сільське господарство Прикарпаття у період другої радянської 1944–1953 рр. *Гілея*. 2021. Вип. 166 (№ 11). Історичні науки. С. 61–64.

URL: <http://gileya.org/index.php?ng=library&cont=long&id=256>

14. Санкович М. Ісповідник віри о. Михаїл Косило. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2022. 104 с.

URL: <http://ichistoty.org.ua>